

Målsettinger for hjorteviltforvaltningen

i Moss og Råde kommuner

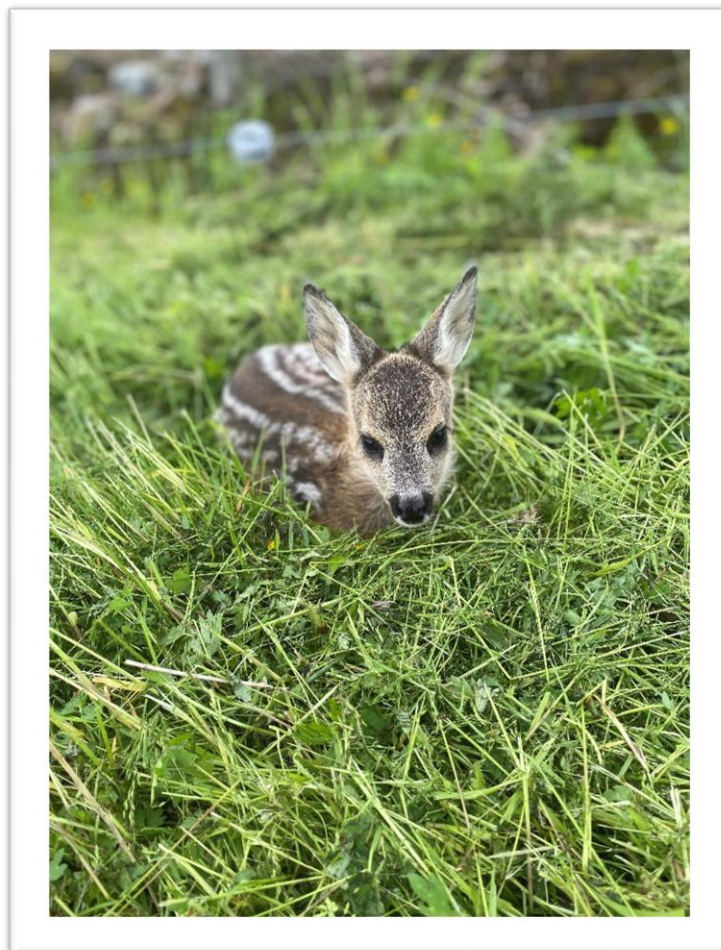

Foto 1: Harald Urstad

Innholdsfortegnelse

Kommunale mål for hjorteviltforvaltningen	3
Definisjoner	4
Mål for forvaltning av elg.....	5
Mål for forvaltning av rådyr i Moss kommune.....	8
Mål for forvaltning av rådyr i Råde kommune	9
Mål for forvaltning av hjort	11

KOMMUNALE MÅL FOR HJORTEVILTFORVALTNINGEN

Overordnede mål og ansvarsområder

Den offentlige forvaltningen av hjorteviltet skal ivareta flere hensyn.

Forskrift 2016-01-08-12 om forvaltning av hjortevilt § 1 sier; Formålet med denne forskriften er at forvaltningen av hjortevilt ivaretar bestandenes og leveområdenes produktivitet og mangfold. Det skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av hjorteviltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som fører til at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser

Kommunens oppgaver i hjorteviltforvaltningen:

- ❖ Utarbeider forvaltningsmål for utviklingen av hjorteviltbestandene
- ❖ Åpner for jakt på hjorteviltarter gjennom fastsettelse av forskrift og minsteareal
- ❖ Tildeler fellingstillatelser/kvot
- ❖ Behandler søknader om godkjenning eller endring av vald og bestandsplanområder
- ❖ Behandler søknader om skadefelling
- ❖ Ansvarlig for håndtering fallvilt og offentlige ettersøk etter sykt og skadet hjortevilt
- ❖ Rapporterer inn endelige fellingsresultater fra jakt, samt fallvilt til SSB

Grunneiernes rolle:

- ❖ Har enerett til jakt på sine arealer
- ❖ Samarbeider om hjorteviltforvaltningen gjennom vald og bestandsplanområder, samt organiserer jakta gjennom jaktfelt
- ❖ Utarbeider bestandsplaner som er i tråd med kommunale målsettinger
- ❖ Valdleder rapporterer fellingsresultat til kommunen

DEFINISJONER

Jaktrettshaver: enhver som har jaktrett på en eiendom. Retten til å jakte tilhører grunneier hvis ikke annet er bestemt

Minsteareal: størrelsen på det tellende arealet som skal legges til grunn for hvert dyr det gis fellingstillatelse på

Tellende areal: tellende areal for elg og hjort i Moss og Råde er: utmark (skog, myr, uproduktiv skog). Tellende areal for rådyr er utmark (skog, myr, uproduktiv skog) og innmark (dyrket mark, eng og beite)

Vald: Det geografiske området som er offentlig godkjent for jakt på en eller flere hjorteviltarter, og som får tildelt fellingstillatelse fra kommunen. Vald er den enheten som rapporterer fellingsresultater til det offentlige.

Jaktfelt: et mindre geografisk område innenfor et vald som jaktrettshaverne har avgrenset av hensyn til jaktutøvelsen. Jaktfeltet er den geografiske enheten som rapportering av sett elg/sett hjort gjelder for.

Bestandsplanområde: Et bestandsplanområde for elg og/eller hjort består av to eller flere vald som samarbeider om å utarbeide en bestandsplan for arten. Godkjennes av kommunen etter søknad.

Bestandsplan: jaktrettshavernes offentlig godkjente, flerårige plan med mål for bestandsutviklingen, og beskrivelse av den årlige avskytingen.

Årsleveområde: Viltet forflytter seg fritt på tvers av administrative grenser og har ofte leveområder og sesongmessige trekk over store distanser

Hjorteviltregisteret: nasjonal databank som ivaretar og tilrettelegger opplysninger for hjorteviltforvaltningen.

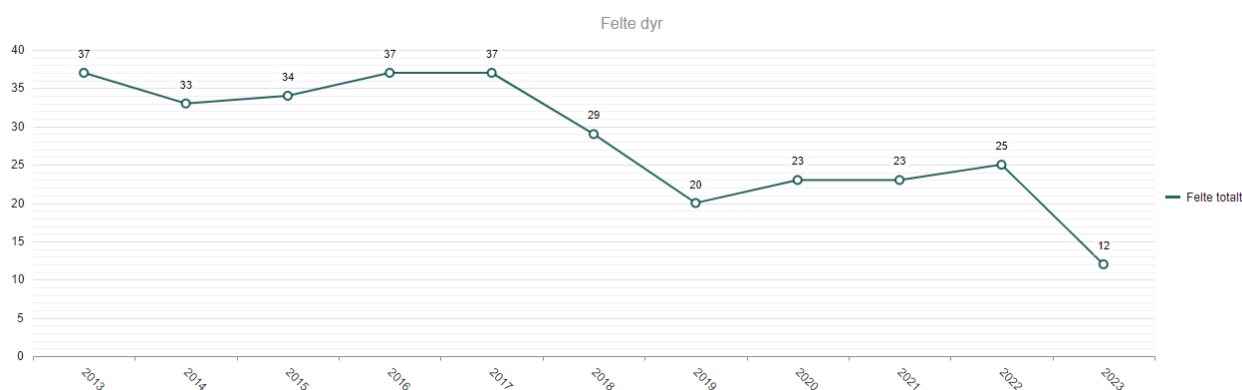
Sett elg og sett hjort: jegerens observasjoner av bestemte viltarter i sitt jaktfelt, registrert etter fastsatt instruks

Fallvilt: Hjortevilt som dør av andre årsaker enn ordinær jakt. Vilt som avlives grunnet sykdom, som er påkjørt og skadet, eller som felles som skadedyr. Fallvilt registreres i Hjorteviltregisteret.

MÅL FOR FORVALTNING AV ELG

Status

I likhet med andre kommuner i fylket, registreres det synkende slaktevekter for elg også i Moss og Råde kommuner. Det er 8 godkjente elgvald i våre kommuner som administreres av landbruksforvaltningen for Moss og Råde. Et 9. elgvald i Moss hører innunder Follo elgregion. Foreløpig er ingen av de 8 elgvaldene en del av et bestandsplanområde med flerårig bestandsplan, og tildeling av fellingstillatelser skjer derfor årlig. Frem til 2023 er det blitt tildelt mellom 41-47 fellingstillatelser beregnet ut fra et minsteareal på 2000 daa. Antall felte elg de siste 10 årene vises i grafen under.

Elgpåkjørsler og antall trafikkdrepte elg har generelt vært på et lavt nivå den siste 10-årsperioden, fra 1-5 elg årlig. Skader i jordbruket forårsaket av elg som beiter og gjør skade på avling er mest kritisk for grønnsaksbøndene i distriktet. Mye er blitt forebygget gjennom økt jakttrykk på «kålelgen» i perioden. Andre skadeforebyggende tiltak som gjerder har også hatt generelt god effekt.

Overordnede mål for elgforvaltningen

- ❖ Vi har mål om en stabil elgbestand med høyere gjennomsnittsalder og god kondisjon.
- ❖ Vi skal jobbe aktivt for en felles forvaltning over elgens årsleveområde gjennom samarbeid med nabokommuner.
- ❖ Elgbestanden skal være i minst mulig konflikt med jordbruk, skogbruk og trafikk.
- ❖ Vi skal søke økt kunnskap om viktige beitearter og mellomartskonkurranse.

Konkrete mål for elgforvaltningen

Moss og Råde samlet	Gjennomsnitt 2013-2023	2023	Kortsiktige mål	Virkemiddel
Større forvaltningsområder	8 vald	8 vald	Stimulere til sammenslåing – bestandsplanområder	Bedre informasjon gjennom årlige vald/jeger-møter
Slaktevekt kalv	57,7 kg	46 kg	Stoppe nedgangen	Høy avskytning av kalv og små individer
Slaktevekt ungdyr (kjønn samlet)	135 kg	107 kg	Stoppe nedgangen	Høy avskytning av kalv og små individer
Slaktevektregistrering			Registrere slaktevekt for alle felte elg	Avtales med valdleder
Aldersfordeling	Usikkert		Årlig tanninsamling. 70-80 % kalv/ungdyr i avskytningen.	Aldersanalyse av elg 1,5 år og eldre
Sett kalv per ku	0,7	0,4	0,7	Høy avskytning av kalv og små individer
Sett ku per okse	1,9	1,55	1,5	50 % kjønnsfordeling i avskytningen på alle kategorier
Konflikt med landbruk	Liten, men aktuell problemstilling for grønnsaksbønder		Holdes lav	Veiledning om skadeforebyggende tiltak
Beiteuttak furu	7,1 % Moss 3 % Råde		Opprettholde	Beitetakst og tilstrekkelig uttak
Beiteuttak ROS	35,5 % Moss 5,6 % Råde		Moss: mål om lavere beitetrykk Råde: Opprettholde	Beitetakst og tilstrekkelig uttak
Antall trafikkdrept elg	1-5	3	Fortsatt lavt nivå	Holde bestanden på dagens nivå. Sikringstiltak og informasjon.

Datagrunnlaget hentet fra Sett elg-registreringer, samt slaktevekter er noe tynt for Moss og Råde de siste årene, og vi har som mål at alle data skal registreres slik at vi kan følge bestandsutviklingen bedre fremover. Basert på data i perioden 2013-2023 har vi allikevel utarbeidet noen gjennomsnittstall for perioden.

Virkemidler for måloppnåelse

- ❖ Jakt er det viktigste virkemiddelet for å styre elgbestanden.
- ❖ Grunneiers jaktrett og forvaltningsrett benyttes for å oppfylle de kommunale målene for elgforvaltning.
- ❖ Valdernes lokalkunnskap og erfaring benyttes for å sikre lokalt engasjement og lokal tilpassing i den kommunale forvaltningen.
- ❖ For å øke både slaktevekter og kalveproduksjonen skal gjennomsnittsalderen i elgbestanden økes, samtidig som bestanden etter jakt i størst mulig grad består av sunne og store individer. Kuer og okser i høyproduktiv alder og god kondisjon gir tidlig fødte kalver, større kalver, flere kalver og generelt dyr med bedre forutsetninger. For å øke alderen og kondisjonen i bestanden er et høyt uttak av kalv og små/svake dyr i eldre årsklasser en forutsetning.
- ❖ Avskytingen skal legges opp på en slik måte at stammen har en hunn- og hanndyrfordeling på maksimalt 1,5 kuer per okse blant dyr eldre enn kalv, registrert via sett elg. Dette gjøres ved å tilstrebe et likt uttak mellom kjønnene, i alle alderskategorier.
- ❖ For å sikre et tilstrekkelig antall store okser i stammen, oppfordres valdene til å bevare store okser. Store okser er et naturlig element i elgstammen, bidrar til en mer aktiv brunstperiode, gir en kvalitativt god elgstamme, høyere produksjon og gir en mer attraktiv jakt- og naturopplevelse.
- ❖ Moss og Råde kommuner skal stimulere til at valdene i hele kommunen har felles forvaltningspraksis, slik at det sikres en helhetlig forvaltning over store arealer.
- ❖ Moss og Råde kommuner skal arbeide for at alle valdene i kommunen er med i et bestandsplanområde, og dermed har flerårig tildeling.

MÅL FOR FORVALTNING AV RÅDYR I MOSS KOMMUNE

Status

Det er en stor rådyrbestand i Moss kommune. Særlig i tilknytning til tettbygde områder er bestanden problematisk stor. Samtidig er det utfordrende å forvalte bestanden i disse ikke-jaktbare områdene. Trafikkbelastningen er høy, og det er mange påkjørsler. Rådyr er godt tilpasset et liv i by- og boligområder. Her finner de rikelig med fôr og skjul, i tillegg til at det er lav predasjon fra rovvilt.

Kunnskap om «urbane» rådyrstammer er viktig for forvaltningen, og Moss kommune er samarbeidspartner i et pågående forskningsprosjekt ved Universitetet i Sørøst-Norge om rådyr i bynære strøk. I prosjektet GPS-merkes rådyr for å studere områdebruken.

I områder av kommunen der jakt er tillatt ble det felt 136 rådyr av en kvote på 261 i 2023. Det er pr. nå 62 godkjente vald for rådyrjakt i kommunen. I 2023 ble 79 rådyr trafikkdrept, og 20 rådyr ble ikke funnet etter påkjørsel. En del rådyr felles av kommunen som følge av sykdom, relativt ofte grunnet kronisk diare. Denne problematikken er også en del av rådyrprosjektet nevnt over, og viltforvaltningen leverer inn prøver til veterinærinstituttet. Årsakene virker så langt å være komplekse, men kan være knyttet til bestandstetthet og naturlig nedregulering av bestanden.

Overordnede mål for rådyrforvaltningen i Moss kommune

- ❖ Moss kommune har mål om å redusere rådyrbestanden.
- ❖ Moss kommune har mål om å redusere antall påkjørsler.
- ❖ Moss kommune har mål om økt jaktuttak, og jevnere kjønnsfordeling i avskytingen.
- ❖ Moss kommune vil stimulere grunneiere til å danne større rådyrvald
- ❖ Moss kommune søker kunnskap om forvaltning av rådyr i urbane områder

Konkrete mål for rådyrforvaltningen i Moss kommune

Moss	Gjennomsnitt 2013-2023	2023	Kortsiktige mål	Virkemiddel
Økt kunnskap om bestanden				Forskningsprosjekt
Øke jaktuttaket	147	136	Øke fellingsprosenten	Informasjon til jegere Justere minsteareal Kommunale prosjekter
Jevnere kjønnsfordeling	52 % voksen bukk i uttaket	62 % voksen bukk i uttaket	Økt avskyting hunndyr	Kunnskap og informasjon Kommunale prosjekter
Større vald/forvaltningsområder		62 rådyrvald	Større og færre vald	Minsteareal, kvotefri jakt Stimulere til samarbeid
Redusere påkjørsler		79 trafikkdrepte	Reduksjon	Økt jaktuttak Sikringstiltak Informasjon

Fellingsrapporter			Reduserer tidsbruk	Stimulere til innsending
-------------------	--	--	--------------------	--------------------------

MÅL FOR FORVALTNING AV RÅDYR I RÅDE KOMMUNE

Status

Rådyrbestanden er generelt stor i Råde kommune. Av en totalkvote på ca. 200 dyr, felles om lag 100 rådyr årlig. Det er et høyt uttak eldre hanner (bukker) i avskytingen. I 2023 ble 24 rådyr trafikkdrept.

Landbruksforvaltningen samarbeider med Universitetet i Sørøst-Norge i et større forskningsprosjekt om rådyr. Prosjektet, *Økologi og forvaltning av rådyr i urbane strøk*, har tre hovedmål:

1) Øke kunnskap om økologi, atferd og forvaltning av urbane rådyrpopulasjoner. 2) Øke forståelsen om effekten av påvist diaré på rådyrstammen. 3) Evaluere nytte/effekten av bruk av droner for å forhindre at rådyrkillinger blir drept av landbruksmaskiner

Overordnede mål for rådyrforvaltningen i Råde kommune

- ❖ Råde kommune har mål om økt jaktuttak, og jevnere kjønnsfordeling i avskytingen.
- ❖ Råde kommune søker kunnskap om bedre forvaltning av rådyrbestanden.
- ❖ Råde kommune vil stimulere grunneiere til å danne større rådyrvald som kan søke om kvotefri jakt.
- ❖ Råde kommune har mål om å redusere antall påkjørsler.

Konkrete mål for rådyrforvaltningen i Råde kommune

RÅDE	Gjennomsnitt 2013-2023	2023	Kortsiktige mål	Virkemiddel
Økt kunnskap om bestanden				Forskningsprosjekt
Øke jaktuttaket	100	103		Informasjon til jegere Justere minsteareal Kommunale prosjekter
Jevnere kjønnsfordeling	56 % voksen bukk i jaktuttaket	55 % voksen bukk i jaktuttaket	Økt avskyting hunndyr	Kunnskap og informasjon Kommunale prosjekter
Større vald/forvaltningsområder		72	Større og færre vald	Minsteareal, kvotefri jakt Stimulere til samarbeid
Redusere påkjørsler		24 trafikkdrepte	Reduksjon	Øke jaktuttak Sikringstiltak Informasjon
Fellingsrapporter			Redusere tidsbruk	Stimulere til innsending

Grunneierstyrt forvaltning av rådyr

Moss og Råde kommuner ønsker å stimulere grunneierne til å opprette større rådyrvald og områder for kvotefri jakt for å forvalte rådyr på en mer helhetlig måte, både som jaktobjekt, kjøttressurs og rekreasjon. Rådyrvald som disponerer et tellende areal på minimum **20 ganger minstearealet** kan etter søknad tildeles fellingstillatelsen for rådyr som kvotefri jakt.

For rådyrvald som ikke disponerer tilstrekkelig areal til å ha bestandsplan tildeler kommunen fellingstillatelse for rådyr til godkjente rådyrvald årlig.

MÅL FOR FORVALTNING AV HJORT

Status

Moss og Råde kommuner har ikke åpnet for jakt på hjort. Hjorten er flekkvis fordelt i kommunene, og flest observasjoner registreres i områdene nord for E6. Hjorten er også etablert i nabokommuner, og flere kommuner har åpnet for jakt på arten. Størrelsen på bestanden er usikker, men virker til å være svakt økende. Stedvis er det registrert skader på jordbruk. Landbruksforvaltningen mottar i økende grad henvendelser fra grønnsaksbønder med spørsmål om skadeforebyggende tiltak. Det er blitt påkjørt 2 hjort på E6 Rygge fra 2022-2024.

Overordnede mål for hjorteforvaltningen

- ❖ Vi skal ha god kunnskap om bestanden. Bestandsutviklingen skal følges gjennom kartlegging og registreringer.
- ❖ Vi skal ha en bærekraftig, men lav hjortebestand som består av robuste dyr med høy middelalder og god kondisjon.
- ❖ Hjortebestanden skal være i minst mulig konflikt med landbruk (herunder jordbruk og skogbruk) og trafikk

Konkrete mål for hjorteforvaltningen

	Kortsiktige mål	Virkemiddel
Kunnskap	Bedre oversikt over bestandsutviklingen	Registrere sett hjort Prosjekter
Forvalte hjort over årsleveområde	Samarbeid med nabokommuner	Felles forvaltning – målsettinger Følge merkeprosjektet
Konflikt med landbruk	Holdes lav	Informasjon om skadeforebyggende tiltak. Åpne for jakt
Trafikk, påkjørsler	Fortsatt lavt nivå	Sikringstiltak og informasjon

Virkemiddel for å oppnå målsetting

- ❖ Vurdere for åpning av jakt

Dersom det åpnes for jakt skal:

- avskytningen legges på kalv og unge dyr av begge kjønn.
- avskytningen være høyest i skadelidte områder.
- åpning av jakt sikre et bedre kunnskapsgrunnlag gjennom registrering av vekt, alder og sett hjort-observasjoner

Fotograf: Leiv Utne. Hjort observert i Rygge (Rådeskogen).

Råde: [Forskrift om adgang til jakt etter elg og rådyr, Råde kommune, Østfold - Lovdata](#)

Moss: [Forskrift om adgang til jakt etter elg og rådyr, Moss kommune, Østfold - Lovdata](#)

Skadefelling: [Vilt som gjør skade - miljodirektoratet.no](#)